

ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ У ПРОЦЕСІ ЕКСПОРТУ СОЇ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ

А.Л. Педорченко, аспірант⁴

Досліджено формування собівартості сої при експорті залізничним шляхом, охарактеризовано кількісний вираз витрат при експорті на сучасному етапі, проаналізовано можливі ризики під час здійснення експортних операцій.

Експорт, соя, ціна, собівартість, витрати, відшкодування ПДВ, ризики, рентабельність.

Останніми роками в Україні спостерігається тенденція збільшення виробництва сої, ринок сої та продуктів переробки динамічно розвивається. Це обумовлено попитом що зростає як з боку вітчизняних переробників сої, так і з боку експортерів. Українські сільськогосподарські товаровиробники й торгівельні компанії-експортери зернових та олійних культур розширюють географію поставок вітчизняної продукції рослинництва. При організації експортних поставок вони стикаються з необхідністю оцінити витрати і ризики, які виникають при виконанні контрактів, спланувати фінансові потоки, визначити рентабельність таких операцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань формування витрат під час експорту зернових та олійних культур українського виробництва присвячені праці вчених-економістів С.С. Бакая, О.В. Боднар, С.М. Кваші, І.В. Кобути, В.О. Компанієць, О.М. Шпичака та ін. Проте зазначене питання потребує детального дослідження, виходячи зі специфіки здійснення таких експортних операцій у контексті прагнення України долучитися до ЗВТ з ЄС.

Мета дослідження – визначити витрати при експорті сої українського походження залізничним транспортом в країни Східної Європи, рентабельність таких операцій, проаналізувати можливі ризики, які виникають для експортера під час виконання експортних поставок.

Виклад основного матеріалу. Основним шляхом експорту олійних культур українського походження є морський шлях через українські порти Чорного та Азовського морів, звідки українська соя потрапляє на ринки таких країн, як, Італія, Єгипет, Туреччина, Іспанія, Греція. Окрім цього шляху, українська соя користується попитом у європейських виробників олії та комбікормів, зокрема в Угорщині, Словаччині, Румунії та Польщі.

⁴ Науковий керівник – академік НААН України, доктор економічних наук, професор О.М. Шпичак

У цій статті ми розглянемо витрати, які виникають під час експорту сої з України в ці країни Східної Європи залізничним транспортом. Найбільш актуальним, з логістичної точки зору, цей шлях експорту є для сільськогосподарських товаровиробників Західної України.

Для того, щоб оцінити складову витрат, розглянемо реальний приклад з практики експорту сої з Тернопільської області в Угорщину залізничним транспортом на умовах DAP-пункт перетину кордону України – Угорщини станція Батево – станція Епереске.

Товарна соя має бути доставлена на лінійний сертифікований елеватор, доведена до базисних контрактних показників якості, які для поставок в Угорщину зазвичай є такими:

- уміст протеїну “як є” не менше 32%;
- уміст олії не менше, ніж 18%;
- вологість не більш ніж 12%;
- смітна домішка не більше, ніж 2%.

1. Розцінки послуг елеватора

Вид послуги	Вартість, грн/партію, у т.ч. ПДВ	Вартість, грн./вагон (62,5 мт), у т.ч. ПДВ	Вартість, грн./мт, у т.ч. ПДВ
Зберігання (15 днів)	6900,00	862,50	13,80
Відвантаження на залізничний транспорт	23100,00	2887,50	46,20
Маневрові роботи тепловозу	16500,00	2062,50	33,00
Зважування залізничного вагона	2328,00	291,00	4,65
Лабораторний аналіз	84,00	10,50	0,17
Перевірка наявності ГМО	750,00	93,75	1,50
Перевірка кількісного складу ГМО	2100,00	262,50	4,20
Всього:	51762,00	6470,25	103,52

Для оформлення партії вантажу на експорт, при відвантаженні на залізничний транспорт, необхідно оформити комплект сертифікатів. Вартість сертифікації при оформленні такої партії становить:

2. Вартість сертифікації під час експорту сої залізничним транспортом

Вид сертифікату	Вартість, грн/партію, у т.ч. ПДВ	Вартість, грн./вагон (62,5 мт), у т.ч. ПДВ	Вартість, грн./мт, у т.ч. ПДВ
Сертифікат якості ДХІ	1600,00	200,00	3,20
Сертифікат походження	1500,00	187,50	3,00
Фітосанітарний сертифікат	1600,00	200,00	3,20
Ветеринарне свідоцтво Ф-2, та відмітка прикордонного посту	3200,00	400,00	6,40
Всього:	7900,00	987,50	15,80

У таблиці наведені офіційні розцінки за видачу сертифікатів, але, за інформацією операторів ринку, на практиці дуже часто трапляються випадки, коли ці витрати можуть складатися з офіційної та неофіційної частини і перевищувати наведені нами дані у кілька разів.

Оформлення вантажу на експорт (враховуючи вартість послуг митного брокера та видання вантажної митної декларації) становить 700,00 грн/партія (без ПДВ), або 1,40 грн/мт. Експортний залізничний тариф – 8700,00 грн/вагон(без ПДВ). Вартість послуг експедитора становлять у середньому 30,00 грн/мт.

Крім того, згідно з умовами зовнішньоекономічного контракту, може бути необхідним визначення ваги та якості товару незалежною сюрвеєрською організацією. Послуги сюрвеєра визначаються згідно з договором обслуговування та становлять від \$1,00 до \$2,00 за мт товару.

Таким чином, якщо розглядати поставку сої, яка відповідає базовим показникам якості, залізничним транспортом з елеватора Тернопільської області, структура витрат виглядає так:

3. Структура витрат та формування собівартості товару під час експорту сої залізничним транспортом

	грн/мт
Ціна товару EXW-склад виробника	3700,00
Витрати на доставку до елеватора, втрати при перевезенні, вартість приймання елеватором	100,00
Ціна товару EXW-елеватор	3800,00
Послуги елеватора	103,52
Сертифікація	15,80
Митне оформлення	1,40
Послуги експедитора	30,00
Послуги сюрвеєра	16,00
Залізничний тариф	139,20
Всього витрат	305,92
В т.ч. ПДВ (на витратах)	24,88
Собівартість на умовах DAP-кордон України/Угорщини	4105,92
В т.ч. ПДВ	24,88+3800,00/6=658,21
Ціна продажу (без ПДВ)	3744,40 (\$460)

Ціна продажу на умовах DAP-кордон України/Угорщини – 460 USD/мт, або 3744,40 грн/мт (без ПДВ) (поточний курс USD/грн. на міжбанку 1/8,14). Враховуючи відшкодування ПДВ під час експорту, маємо економічний ефект від експортної операції у розмірі:

$P = C_p - CB$;

де C_p – Ціна продажу

CB – Собівартість (без ПДВ)

P – Прибуток.

У даному випадку: 3744,40 грн/мт – 3447,71 грн/мт = 296,69грн/мт

Або

$P = C_p - CB_p + ПДВ$,

де C_p – Ціна продажу;

CB_p – Собівартість “повна” – з урахуванням ПДВ;

ПДВ – сума ПДВ до відшкодування.

У даному випадку: 3744,40 грн/мт – 4105,92 грн/мт + 658,21 грн/мт = 296,69 грн/мт

Таким чином, рентабельність експортної операції становить:

$296,69 / 4105,92 * 100\% = 7,22\%$.

Як бачимо, рентабельність експортної операції набагато менша за рентабельність вирощування сої, яка становить у середньому по Україні 30–35%. Але, враховуючи те, що обігові кошти при здійсненні експортних операцій залучаються на короткий термін (у наведеному нами прикладі обіг становить 15 календарних днів), теоретично можна поррахувати рентабельність такої операції як $7,22\% * 24 = 173,28\%$ річних.

Незважаючи на високу дохідність і привабливість експортних операцій, вони несуть в собі і багато ризиків. Так, наприклад, у реальному житті не всім підприємствам-експортерам вдається відшкодувати ПДВ при експортних операціях, з огляду на те, що фіскальні органи дуже прискіпливо ставляться до перевірок таких угод і часто відмовляють підприємствам у відшкодуванні ПДВ з огляду на об’єктивні чи суб’єктивні причини. Тому деякі експортери використовують комісійні схеми експорту, при яких втрата становить 30–40% від суми ПДВ. Треба враховувати вищезазначені фінансові ризики при плануванні експортних операцій, зокрема звертати особливу увагу на продавця товару – в ідеалі це має бути товаровиробник, у якого наявні всі необхідні статутні документи, а також документи, що підтверджують походження товару, а податкова та інша звітність відповідає вимогам чинного законодавства та фіскальних органів.

Крім того, є ризики, пов’язані з неможливістю передбачити такі логістичні проблеми, як нестача залізничних вагонів, черга на відвантаження на елеваторі, несприятливі погодні умови, завантаженість прикордонної станції переходу тощо, які призводять до збільшення строків виконання контракту і, як наслідок, зменшенню рентабельності використання обігових коштів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Експорт сої залізничним транспортом є вигідним для товаровиробників та компаній-експортерів, операції з експорту сої мають непогану рентабельність і невеликий термін обігу коштів, що використовуються. Для формування сприятливого середовища та зменшення витрат і ризиків під час експорту необхідно вирішити ряд проблем, а саме: побудова ефективної системи сертифікації товару, яка б унеможливила зловживання з боку посадових осіб, підвищення ефективності використання та збільшення кількості

та якості рухомого складу для перевезення зернових вантажів, підвищення ефективності механізму відшкодування ПДВ при здійсненні експортних операцій.

Список літератури

1. Поточна кон'юнктура і прогноз ринків сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні на 2012/13 маркетинговий рік. Вип. 20 / за ред. О.М. Шпичака і Ю.П. Воскобійника. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 366 с.

2. Ємність внутрішнього споживчого ринку сільськогосподарської продукції та продовольства : моногр. / [О.М. Шпичак, Ю.О. Лупенко, В.М. Жук та ін.] ; за ред. О.М. Шпичака. – К. : ННЦ ІАЕ, 2013. – 186 с.

Исследовано формування себестоимости сои при экспорте железнодорожным транспортом, охарактеризовано количественное выражение затрат при экспорте на современном этапе, проанализированы возможные риски при осуществлении экспортных операций.

Експорт, соя, цена, себестоимость, затраты, возмещение НДС, риски, рентабельность.

Formation of cost of soybeans at export by railway transport is studied, quantitative expression of expenses at export at the present stage is characterized, and possible risks at execution of export transactions are analyzed.

Export, soybeans, price, prime cost, costs, VAT compensation, risks, profitability.